

V znamenju Jurčiča, Ipavca, Šalamuna in Urške

Teden ljubiteljske kulture
*Promocija ustvarjanja pod častnim
pokroviteljstvom predsednika
Boruta Pahorja*

V organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) bo 21. maja v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Slovenije, območnih izpostav JSKD in drugimi društvi, zvezami, lokalnimi ustanovami, kot so knjižnice, šole, vrtci, muzeji, doma in v zamejstvu zaživel osmi **Teden ljubiteljske kulture**, ki bo trajal do 29. maja. V središče letos postavlja literaturo, bralno kulturo in instrumentalno glasbo ter se pridružuje zaznamovanju Jurčičevega in Ipavčevega leta.

NINA GOSTIŠA

Teden ljubiteljske kulture (TLK) vsako leto osvetljuje ustvarjalce na več kulturnih področjih – vokalna in instrumentalna glasba, gledališče, lutke, folklorne, likovne in literarne dejavnosti, ples, film –, ki se ukvarjajo s kulturo izključno ljubiteljsko, torej za udejstvovanje praviloma ne prejmejo plačila, vendar tako bogatijo sebe in družbo. Pri nas naj bi bilo v kulturi ljubiteljsko aktivnih dobrih 107.000 ljudi, povezanih v okrog 5000 kulturnih društev in skupin. Tradicija takšnega ustvarjanja sega v 19. stoletje, ko je bila organizirana ljubiteljska kultura nosilka slovenske kulture.

Ker je vlada na pobudo občin Ivančna Gorica in Šentjur letošnje leto razglasila za Jurčičevo in Ipavčevo, sta v fokusu TLK tokrat literatura in instrumentalna glasba. V začetku maja je minilo 140 let od smrti avtorja prvega slovenskega romana *Deseti brat*, Josip Jurčič je bil pisatelj, pripovednik, časnikar in urednik. Skladatelj Josip Ipavec je umrl pred stotimi leti ter med drugim ustvaril prvi slovenski balet *Možiček*, večinoma pa je snoval samospeve in orgelske skladbe.

Med dogodkovnimi poudarki so slavnostno odprtje, podelitev Šalamunove nagrade in dvajsetletnica festivala *Urška*.

Deset dni dogodkov

Na predvečer odprtja TLK, 20. maja, bodo na prireditvi *Beremo skupaj* predstavili literarno revijo *Hotenja*, ki izhaja že trideset let ter je namenjena različnim literarnim zvrstem in starostnim skupinam. S predstavitev avtorjev bodo poudarili pomen bralne kulture in pokazali njeno raznovrstnost. O pomenu ljubiteljske kulture za bralno kulturo je Barbara Rigler, producentka za literarno dejavnost pri JSKD in odgovorna urednica revije *Mentor*, za *Delo* dejala, da je več kot 800 literarnih ustvarjalcev, ki vsako leto sodelujejo na strokovno spremljanih srečanjih in izobraževanjih v okviru JSKD, dober prikaz dela slovenske družbe, ki je aktiven, ustvarjal in razmišljajoč. »Čeprav se prijavljajo tudi zaradi druženja, vrstniške podpore in medgeneracijskega sodelovanja, je večini udeležencev pomembno prav napredovanje v pisanju. Ključni element, ki ga opazamo pri izstopajočih udeležencih in literarnih ustvarjalcih, je njihovo poznavanje klasične in sodobne literature, zato lahko sklepamo, da so njihove bralne navade dobre in redne, da posegajo po naslovih sodobnih slovenskih avtorjev in znotraj prebranega iščejo literarni glas in lastno pisavo. V tem raziskovanju se bistveno ne razlikujejo od profesionalnih avtorjev in avtoric.«

Uradna otvoritvena slovesnost TLK bo 21. maja v Novem mestu, na ploščadi pred Kulturnim centrom Janeza Trdine. Posvečena bo literarni in glasbeni dejavno-

sti. Na njej bodo nastopili člani literarnih, glasbenih, likovnih in drugih združenj, ki jih odlikujeta mladostnost in kritična misel, pospremili jih bodo razstave *Beseda v likovni podobi*, *Potujoči labod*, *Novo mesto – mesto bogate ljubiteljske kulture*, prebiranje izbranih besedil projekta *Lepljenka*, pri katerem je sodelovalo 600 gimnazijcev iz Slovenije in tujine, ter pregled dediščine ljubiteljske kulture z območja Novega mesta, okrašene izložbe, branja z oken okoliških hiš, sprevid mladinske sekcije orkestra Ave. Na prireditvi, ki se bo sklenila s koncertom novomeške skupine, bo poslanico TLK prebrala operna in koncertna pevka ter navdušena bralka Irena Yebuah Tiran, tudi sama iz okolice Novega mesta, kjer poučuje petje, redno sodeluje z Anton Podbevšek Teatrom in vodi mednarodno pevsko tekmovanje *Sem glasba, sem mesto*. Glasbeno pot je začela v ljubiteljski kulturi, ko je kot deklica hodila v glasbeno šolo. Rada bere vse, tako poezijo kot prozo, domače in tuje avtorje, ter knjige raje kupuje, kot si jih izposoja. Bere tudi v tujih jezikih, zlasti v nemščini, poseben odnos ima do poezije. »Predvsem poezija slavi jezik kot tak, nas bogati. Mislim, da se moč besede v poeziji izrazi bolj kot v prozi. Za primerjavo: medtem ko ima pisatelj v romanu na voljo recimo 400 strani, da razvije in poda sporočilo, mora pesnik to narediti v štirih vrsticah. Sama imam do pesnikov in poezije poseben odnos in imam srečo, da jih nekaj osebno poznam in me obkrožajo v življenju. Pesnik pride k meni domov, na večerjo, vzame knjigo v roke in mi bere, to je zame poseben privilegij. Sicer pa mi je najbolj ljub Ciril Zlobec,« je dejala v intervjuju.

Dan zatem bo v Mariboru *Sosed tvojega brega*, državno srečanje piscev in pisk, ki živijo v Sloveniji in pišejo v maternem jeziku. Predstavilo se jih bo več kot 40. Jutranjim branjem bodo sledile literarne delavnice pod vodstvom Željka Perovića (poezija) in Zorana Kneževića (proza, dramatika, esejistika). Na Prežihovini v Kotljah na Koroškem bo državno srečanje odraslih literarnih ustvarjalcev *V zavetju besede*. Svoja dela bodo brali finalisti natečaja za leto 2020, ki jih je izbral urednik in publicist Aljoša Harlamov. Dogodek bo uvod v šest regijskih srečanj letošnje edicije natečaja, ki bodo junija in septembra, sklenila pa se bodo na gradu Rajhenburg v Brestanici.

Podelitev Šalamunove nagrade

Štiriindvajseti maj bo v znamenju festivala *mlade literature Urška* in njegove dvajsetletnice. V prostorih Društva slovenskih pisateljev jo bodo pospremile bralne dvojice dosedanjih uršljanek in uršljanov ter njihovih mentorov in mentorjev. Predstavila se bo tudi Nataša Kramberger, selektorica festivala, ki je pisateljica iz Maribora, ustvarja in živi pa med Berlinom in Milanom. Lanski naziv uršljanke je pripadel pesnici, pisateljici in študentki slovenistike ter primerjalne književnosti Selmi Skenderović, ki je na njem sodelovala z zgodbama *Brezimni obraz* in *Plitvine*, v katerih se dotika brezdomstva in malomeščanske privilegiranosti.

»Ker *Teden ljubiteljske kulture* predstavlja paleto ustvarjalnosti v sodobni družbi, ki je v teh časih še kako pomemben segment zdravega življenja, smo na vrtiljak predstavitev uvrstili tudi naš najpomembnejši *Festival mlade literature Urška*. Da bi pokazali, da so literarni (in drugi kulturni)

natečaji **JSKD** dostopni vsem, da lahko sodeluje vsak, ki pokaže zanimanje in talent, ki je pripravljen ustvarjati, se igrati in delati. Ob bralnem maratonu v okviru TLK, na katerem bodo nastopili državni selektorji, uveljavljeni slovenski pesniki in pisatelji ter zmagovalci literarnega natečaja *Urška*, posredujemo javnosti sporočilo, da je vsak posameznik začel z negotovimi zapisi, raziskovanjem književnosti, komentarji strokovnih komisij, objavami v literarnih revijah, izbori na natečajih in končno s kakovostjo prišel do lastne knjige. S prvenko se uršljani oziroma uršljanke in drugi literati šele postavijo na literarni zemljevid, nato se ustvarjalno potovanje šele začne,« je povedala Barbara Rigler.

Mentorjeva prevajalnica

Dramska besedila v prevodu in drama v stripu bosta predmet obravnave 25. maja, ko bo v Ajdovščini predstavitev španskega prevoda drame 1981 Simone Semenich in stripovskih ilustracij Santiaga Martina. Prevod je nastal v okviru *Mentorjeve* prevajalnice. Jezik na stičišču kultur bo tema okrogle mize v Novi Gorici, ki bo posvečena literarni ustvarjalnosti na obeh straneh meje, slovenski in italijanski. Kako je pisati zunaj domovine, kolikšna je moč besede, ki presega meje, bodo vprašanja, na katera bodo med drugimi odgovarjali ugledni udeleženci okrogle mize, manjkal ne bo niti prehod po literarni poti, ki povezuje Novo in 'staro' Gorico.

Tudi 27. maj bo v znamenju literature, natančneje poezije. *Center za poezijo Tomaža Šalamuna* letos praznuje pet let delovanja. Ob tem bodo premierno predstavili 90 še neobjavljenih pesmi iz pesnikove zapuščine v angleškem prevodu Jureta Potokarja z udeleženci *Mentorjeve* prevajalnice. Podelili bodo

tudi Šalamunovo nagrado, ki bo tokrat šla v roke amerišskemu pesniku Jaku Bauerju, nagrajencu ameriškega sklada za najboljšega pesnika. Poblize ga bo mogoče spoznati na literarnem večeru. Poleg denarne nagrade bo prejel enomesečno rezidenco **JSKD**. »Jake Bauer, Šalamunov nagrajenec leta 2020 po izboru Biance Stone, piše prefinjeno družbenokritično poezijo, vseskozi prežeto s humorjem. Glavni način soočanja s ponorelostjo trenutka, v katerem dejstva izgubljajo pomen, je zanj ironija. Skozi strukturno in ritmično delano pisavo Bauer unikatno in prepričljivo ubesedi specifikko časa, v katerem smo,« je povedal Miha Maurič, zunanji sodelavec **JSKD** in programski vodja *Centra za poezijo Tomaža Šalamuna*, ter dodal povabilo: »Vabljeni, da pesniku 27. maja ob 19. uri prisluhnete na spletnem literarnem večeru, ki bo potekal v okviru *Tedna ljubiteljske kulture 2021*.«

Iz Ljubljane se bo *Teden ljubiteljske kulture* preselil v Slovenj Gradec, kjer bodo zaznamovali desetletnico natečaja *Mentorjev feferon* za najboljšo protestno pesem. Vse zmagovalne pesmi bo izvedla zasedba Suha južina band. Sklop večjih regijskih dogodkov – običajno jih spremlja približno tisoč lokalnih – se bo sklenil v Ivančni Gorici in bo v znamenju Josipa Jurčiča. Ob občinskem prazniku bodo tam med drugim podelili Jurčičeva priznanja ter predstavili dvanajst prevodov Jurčičeve satire *Kozlovska sodba* v Višnji Gori.

107.000
ljudi se pri nas
ljubiteljsko ukvarja
s kulturo

Center za poezijo Tomaža Šalamuna praznuje pet let delovanja. Šalamunovo nagrado bo prejel ameriški pesnik Jake Bauer. FOTO UROŠ HOČEVAR

Ambasadorka **Tedna ljubiteljske kulture 2021** je operna pevka in ljubiteljica knjig Irena Yebuah Tiran. FOTO MARKO FEIST